

Benecko

Obec Benecko rozkládající se na jihozápadním svahu Žalého až k říčce Jizerce má rozlohu 1652 ha a skládá se ze čtyř katastrálních území bývalých samostatných obcí Horních a Dolních Štěpanic, Benecka a Mrklava, které se v roce 1960 sloučily v jednu střediskovou obec. Toto sloučení bylo provedeno vcelku šťastně asi proto, že kopíruje farnost Horní Štěpanice a zahrnuje oblast, která vlastně historicky, spádově a vývojově tvořila celek.

Nejnižší nadmořská výška v Dolních Štěpanicích 433 m a nejvyšší vrchol Zadního Žalého 1036 m dává představu o svažitosti terénu a horských podmínkách. Zastavenost sahá až do výše 940 m n.m. Více než třetina území obce je pokryta lesy, zhruba 3/6 je zemědělská půda, zbývající 1/6 jsou komunikace, ostatní plochy a stavební pozemky. Zastavené území v Dolních Štěpanicích a Mrklavě kopíruje říčku Jizerku a potok Cedron, Horní Štěpanice jsou seskupeny v kotlině nad kostelíkem.

Trvale hlášeno je zde cca 1074 obyvatel. V době největších špiček zimní rekreační sezony odhadujeme počet návštěvníků na 2000 osob.

Svahy, lesy a lučiny nabízejí vynikající možnosti k lyžování, turistice, sběru plodů a rekreaci. O kvalitách území svědčí skutečnost, že je ze dvou třetin v 3. zóně Krkonošského národního parku, obytné části jsou v ochranném pásmu. Tím je i výhodným východiskem pro horské túry na hřebeny Krkonoš, pokud se návštěvník nechce obdivovat dalekým výhledům ze svahů Žalého a toulat se po velmi zajímavých místech obce.

Historickým jádrem této oblasti by dříve hrad Štěpanice. První písemná zmínka z roku 1305 mluví o založení hradu Janem z Valdštejna, ale podle Balbína již v roce 1254 zde vládl Jindřich Jan z Valdštejna. Tento údaj také potvrzují archeologické nálezy na hradě. Nyní zde je již jen zřícenina, zůstaly pouze zbytky obranného systému. Část vlastního hradu je skryta v mohutném suťovém kuželu, který dává naději na další objevy.

Samotné Benecko se poprvé uvádí roku 1628 jako ves s hamrem pustým. Zakladatelem Benecka byl patrně Beneš, proto Benešsko – Benecko. Legenda mluví o poustevníkově řádu sv. Benedikta a jelenovi, který mu byl druhem. Odtud prý vznikl znak jelení hlavy s křížem mezi parohy. Nejmladší Benecko bylo jistě nejchudší vsí. Jen tři usedlosti byly vlastnické, všechny ostatní chalupy byly v emfyteutickém poměru k štěpanické vrchnosti. Mrklav byl osídlován podobně jako Dolní Štěpanice podél vody. Byl vsí převážně zemědělskou. Odedávna se v podhůří pěstoval len, předání patřilo i mezi robotní povinnosti. Za panování Marie Terezie se rozšířila domácí výroba pláten, a s ní souviselo ve způsobu života i myšlení lidí. Vysedávání za stavy podnítilo horáky k samostatnému filosofování.

O zásadní změnu ve struktuře obyvatelstva se zasloužila turistika a zimní sporty. Roku 1892 vyrábí pro hraběcí hajné sekerník Vondrák v dolnoštěpanické pile bukové lyže. Zároveň objevuje jedinečné horské terény pražský sportovec Josef Rössler-Ořovský a přivádí na Benecko norské instruktory. Ti na beneckých pláních zasvěcují do nejkrásnějšího sportu nejen pražské, ale i místní zájemce. Rovněž propagátor turistiky dolnoštěpanický učitel Jan Buchar otevírá krásy horských strání všem příznivcům hor a pohybu. Benecko, nejvyšší položené a proto dříve i nejchudší ves, se začíná prudce rozvíjet. Český SKI klub zakupuje na Benecku chalupu a ta se stává východiskem lyžařských výprav do celých Krkonoš. Zájem o obec stoupá, vznikají první ubytovny, hotely. Hrabě Harrach zřizuje hotel Zlatou vyhlídku, dává postavit rozhlednu a restauraci na Žalém. Ve dvacátých a třicátých letech se některé chalupy již mění na boudy, pensiony a dokonce i na hotely.

V zimě zde obec provozuje lanovku a vleč, ostatních deset vleků a sjezdovek je v péči podnikatelů. V létě je Benecko vhodným střediskem pro rekreaci mladých rodin a seniorů.

Gmina Benecko v obecních hranicích leží na poloúniwo-zachodním zboczu góry Žalý i ciągnie aż do rzeki Jizerki. Jej powierzchnia wynosi 1652 ha. Składa się z czterech wsi, stanowiących dawniej samodzielne gminy, które w 1960 r. połączyły się. Są to Horní i Dolní Štěpanice, Benecko i Mrklav. Połączenie nie było przypadkowe – obszar nowo powstałej gminy pokrywa się z obszarem parafii Horní Štěpanice i obejmuje teren, który w przeszłości tworzył jedną całość.

Najniżej położone miejsce gminy znajduje się we wsi Dolní Štěpanice i leży na wysokości 433 m n.p.m. Najwyżej położony jest szczyt Zadní Žalý: 1036 m n.p.m. To różnica, która daje obraz ukształtowania tutejszego terenu. Zabudowania sięgają aż do 940 m n.p.m. Ponad jedna trzecia

obszaru gminy pokryta jest lasem, około 1/2 to użytki rolne, pozostała 1/6 stanowią obszary zabudowane, drogi i in. Obszar zabudowany w Dolnych Štěpanicích i Mrklavie ciągnie się wzdłuż Jizerki oraz potoku Cedron, Horní Štěpanice skupiają się w kotlinie powyżej kościoła.

Na stałe mieszka tu ok. 1074 osób, a w okresie największego obłożenia w zimowym sezonie turystycznym liczbę gości szacuje się na ok. 2000 osób.

Zbocza gór, lasy i łąki oferują wspaniałe warunki do odpoczynku – uprawiania narciarstwa, turystyki, zbierania darów lasu. O jakości obszaru świadczyć może fakt, że dwie trzecie gminy leży na terenie II strefy ochrony czeskiego Karkonoskiego Parku Narodowego KRNAP, a części zamieszkałe leżą w jego otulinie. Oznacza to, że jest to też odpowiednia baza wypadowa do wycieczek w partie grzbiętowe Karkonoszy, o ile komuś nie wystarczy obserwowanie pięknych widoków ze zboczy góry Žalý i spacerowanie po urokliwych i ciekawych miejscach gminy.

Dawniej centrum tego obszaru był zamek Štěpanice. Pierwsza wzmianka pisemna z roku 1305 mówi o założeniu zamku przez Jana z Waldsteina, ale według historyka Bohuslava Balbína już w 1254 roku władał tą krainą Jindřich Jan z Waldsteina. Dane te potwierdzają też znaleziska archeologiczne na zamku, z którego do dziś pozostały tylko ruiny w postaci pozostałości systemu obronnego. Część samego zamku skryta jest w potężnym stożku gruzu, który daje nadzieję na kolejne odkrycia.

Samo Benecko po raz pierwszy wzmiankowane zostało w 1628 roku jako wieś z nieczynną już wówczas kuźnią. Założycielem Benecka był prawdopodobnie Beneš, stąd Benešsko, a następnie Benecko. Legenda mówi o pustelniku z zakonu św. Benedykta i jeleniu, który był mu druhem. Stąd ponoć wywodzi się herb jeleniej głowy z krzyżem między rogami. Najwcześniejsze Benecko było z pewnością wieś. Tylko trzech gospodarzy było właścicielami swoich gospodarstw, pozostałe chałupy należały do właścicieli zamku Štěpanice. Mrklav był zasiedlany podobnie jak Dolní Štěpanice: wzdłuż rzeki. Był vsią w większej części rolniczą. Od dawna na przedgórzu uprawiano len, przędzalnictwo należało też do obowiązków pańszczyźnianych. Za panowania Marii Teresy rozszerzyła się domowa produkcja płócien, z którą związane były zmiany w sposobie życia i mentalności ludu. Przesiadanie przy krosnach zachęcało górali do domorosłego filozofowania.

Zasadnicza zmiana w strukturze ludności wywołana została przez rozwój turystyki i sportów zimowych. W 1892 roku cieśla Vondrák wykonał w tartaku w Dolnych Štěpanicích bukowe narty dla pracowników leśnych hrabiego Harracha. Jednocześnie unikatowe górskie tereny odkrywa praski sportowiec Josef Rössler-Ořovský, który sprowadza do Benecka norweskich instruktorów. Na beneckich błoniach wprowadzają oni w tajniki najpiękniejszego ze sportów nie tylko prażan, ale też miejscowych zainteresowanych. W

popularyzowaniu pięknych zakątków górskich zboczy i ich otwieraniu dla miłośników gór udział miał również Jan Buchar, nauczyciel w szkole w Dolnych Štěpanicích. Benecko, wieś najwyżej położona i dlatego wcześniej też najbiedniejsza, zaczyna się od tej pory gwałtownie rozwijać. Český SKI klub zakupuje w Benecku dom, który staje się bazą do wypraw narciarskich w całe Karkonosze. Zainteresowanie wsią wzrasta, powstają pierwsze obiekty noclegowe, hotele. Hrabia Harrach zakłada hotel Złata vyhlídka (dosł. Złoty Widok), funduje wieżę widokową i restaurację na górze Žalý. W latach 20. i 30. niektóre chałupy zmieniają się w schroniska, pensjonaty, a nawet hotely.

Zimą Benecko jest idealną destinacją dla miłośników narciarstwa; gmina prowadzi kolejkę linową i wyciąg narciarski, pozostałych 10 wyciągów i nartostrad zarządzanych jest przez prywatnych przedsiębiorców. W sezonie letnim Benecko jest odpowiednim miejscem do odpoczynku zarówno dla młodych rodzin, jak i dla seniorów.

Benecko spreads out on the whole south-western slopes of Žalý Hill; from the top of Žalý Hill to the Jizerka River in the valley. The area of the municipality reaches 1,652 hectares and it is divided into four cadastral areas: Horní Štěpanice, Dolní Štěpanice, Benecko and Mrklav. These used to be separate municipalities until 1960 when the municipalities merged into one. Mergence was successful as the area corresponds with the Horní Štěpanice parish; thus, as to the history and development, the area had created one unit.

The lowest elevation of the municipality is 433 meters above sea level in Dolní Štěpanice and the peak of Zadní Žalý Hill lies 1,036 meters above sea level; thus, you can imagi-

ne that the municipality definitely does not spread on a flat land. The built up area reaches as high as 940 meters above sea level. Forests take up more than a third of the area, approximately 3/6 is farmland and the last 1/6 falls on roads, building land and others. The built up area in Dolní Štěpanice and Mrklav corresponds with the Jizerka River and Cedron Creek courses; Horní Štěpanice are located in the hollow above the church.

There are approximately 1,074 inhabitants in the municipality and it is estimated that in the peak season, there are about 2,000 visitors to the municipality.

The hills, forests and meadows offer excellent conditions for skiing, hiking and relaxing. Two thirds of the Benecko municipality fall into Zone 3 of the Krkonoše National Park (KRNAP) and the built up area falls into its buffer zone. Considering this fact, Benecko makes an excellent starting point for hikes in the Krkonoše Mountains; of course only if you do not wish to enjoy the marvelous lookout from the Žalý Hill lookout tower or wander around interesting place within the municipality.

The historical center of the area used to be the Štěpanice Castle. The first written source from 1305 says that the castle was built by Jan Valdštejn; however, according to Balbín, Jindřich Jan Valdštejn had been ruling the area as early as 1254. This hypothesis is supported by the archaeological finding from the castle. Visitors can see the ruins of the castle; or precisely the ruins of its defensive system. Part of the castle itself is hidden under the pile of debris which will hopefully reveal other findings in future.

Benecko itself was first mentioned in historical sources in 1628; the founder was apparently Beneš; after whom Benecko got its name. The legend says that he was an eremite of the Saint Benedict Order and a deer, his companion, established the settlement (symbol of the municipality is a deer head with a cross between the horns). The youngest part of nowadays municipality – Benecko – was for sure the poorest one as only three homesteads were privately owned. In Mrklav, as well as in Dolní Štěpanice, homesteads were being built along the creek course and it was a predominantly agricultural settlement. Since long ago, flax had been grown in the foothills of the Krkonoše Mountains; during the Maria Theresa rule, the homecraft of linen production spread and thus the gnarly philosophy thinking spread among the highlanders while they were sitting long hours by the weaving loom.

A significant change in the settlement happened in connection to hiking and winter sports development. A hatcher man called Vondrák made first ski for the game-keepers at the saw-mill in Dolní Štěpanice in 1892. At the same time Josef Rössler-Ořovský, a sportsman from Prague, fell in love with the area and he brought the Norwegian instructors of skiing to Benecko. They taught skiing to the locals as well as they were teaching the visitors from Prague. Jan Buchar, a teacher from Dolní Štěpanice and a keen hiker, taught the enthusiasts skiing. Benecko, in the past the poorest settlement, began to develop quickly. Czech SKI Club bought a mountain hut in Benecko and it became the set-off point for all skiing trips in the Krkonoše Mountains. Interest in Benecko was rising and new hostels and hotels were built. Count Harrach established the Zlatá Vyhlídka hotel and built the lookout tower on top of Žalý Hill. As early as in the 1920s and 1930s, some homesteads changed to mountain huts, holiday apartments and hotels. The municipality runs a chair-lift and a tow-lift in winter; other ten lifts and skiing slopes are privately owned. In summer, Benecko is a popular resort with young families as well as older people.

Die heutige Ortschaft Benecko, die sich vom südwestlichen Hang des Berges Žalý bis zum Fluss Jizerka erstreckt, hat eine Fläche von 1652 ha und besteht aus den vier ursprünglich eigenständigen Ortschaften Horní Štěpanice, Dolní Štěpanice, Benecko und Mrklav, die 1960 zu einer Gemeinde zusammengefasst wurden. Dies entspricht dem Gebiet der Pfarre Horní Štěpanice und stellt in Hinblick auf Geschichte, Entwicklung und Gelände eine Einheit dar. Der niedrigste Punkt in Dolní Štěpanice (433 m ü. d. M.) und der höchste Punkt auf dem Gipfel des hinteren Žalý (1036 m ü. d. M.) geben uns eine Vorstellung vom Charakter des Geländes, das von Hängen dominiert ist. Die Bebauung reicht bis zu einer Seehöhe von 940 m. Mehr als ein Drittel des Gemeindegebietes ist von Wäldern bedeckt, etwa die Hälfte besteht aus landwirtschaftlicher Nutzfläche, ein Sechstel aus bebauten Grundstücken, Straßen u. a. m. Das bebaute Gebiet in Dolní Štěpanice und Mrklav passt sich dem Lauf des Flusses Jizerka und des Baches

Cedron an, Horní Štěpanice befindet sich auf einer Fläche oberhalb der Kirche.

Dauerhaft gemeldet sind hier etwa 1074 Einwohner, in der winterlichen Hochsaison kann die Zahl der Besucher auf 2000 Personen geschätzt werden.

Die Hänge, Wälder und Wiesen bieten ausgezeichnete Möglichkeiten zum Skifahren, Wandern, Beerensammeln und zur Erholung. Von der Qualität des Gebietes zeugt die Tatsache, dass es zu zwei Dritteln Bestandteil des Riesengebirge-Nationalparks ist; die bewohnten Flächen liegen in einem Schutzgebiet. Dadurch ist es ein idealer Ausgangsort für Touren auf die Bergrücken des Riesengebirges, sofern der Besucher nicht hier in der Gegend die wunderbare Aussicht von den Hängen des Žalý genießen und durch die interessanten Orte der Gemeinde streifen möchte.

Der historische Kern dieses Gebietes war ursprünglich die Burg Štěpanice. Ihre erste schriftliche Erwähnung stammt aus dem Jahr 1305, laut der die Burg von Jan von Waldstein gegründet wurde, doch laut Bohuslav Balbín regierte hier bereits 1254 Jindřich Jan von Waldstein, was die archäologischen Funde auf der Burg bestätigen. Heute befindet sich hier nur noch eine Ruine, Reste des Verteidigungswalls. Ein Teil der eigentlichen Burg verbirgt sich in einem Schuttrichter, der auf weitere Entdeckungen hoffen lässt. Benecko selbst wird erstmals 1628 als Dorf erwähnt. Sein Gründer war offenbar Benedikt (tschechisch Beneš), daher der Name. Die Legende erzählt vom Einsiedlerorden des heiligen Benedikts und dem Hirschen, der ihm zur Seite stand. Daher stammt wohl das Wappen des Hirschkopfes mit dem Kreuz in der Mitte. Das jüngere Benecko war sicherlich das ärmste Dorf der Gegend. Nur drei Höfe waren in Besitz der Bewohner, alle anderen Hütten unterlagen der Erbpacht unter der Hoheit von Štěpanice. Von je her wurde in dieser Gegend Lein angebaut, Spinnen gehörte hier zu den Arbeitsspflichten. Unter der Herrschaft von Maria Theresia verbreitete sich die heimische Herstellung von Leinen, womit auch die Lebensweise und das Denken der Leute verbunden war. Das Sitzen am Spinnrad veranlasste die Bergbewohner zu einer eigenen Art des Philosophierens.

Eine wesentliche Veränderung der Einwohnerstruktur bewirkte der Wander- und Skisport. 1892 stellt der Holzfäller Vondrák in der Säge von Dolní Štěpanice für die gräflichen Jäger Skier aus Buchenholz her. Zur gleichen Zeit entdeckt der Prager Sportler Josef Rössler-Ořovský das einzigartige Gelände und bringt Skilehrer aus Norwegen hier her. Diese weihen nicht nur Prager aber auch einheimische Interessenten in diesen wunderbaren Sport ein. Der Dorflehrer Jan Buchar wirbt für die Schönheit der Berghänge, was Liebhaber der Berge und der Bewegung anzieht. Benecko, aufgrund seiner hohen Lage ursprünglich das ärmste Dorf, erlebt einen rasanten Aufschwung. Der tschechische Ski-Club kauft hier eine Berghütte, die zum Ausgangsort für Ski-Ausflüge ins gesamte Riesengebirge wird. Das Interesse für den Ort steigt, die ersten Herbergen entstehen. Graf Harrach lässt das Hotel „Zlatá vyhlídka“ („Zur goldenen Aussicht“) sowie einen Aussichtsturm und ein Restaurant auf dem Žalý errichten. In den 1920er und 1930er Jahren verwandeln sich einige Hütten in Unterkünfte, Pensionen und sogar in Hotels.

Im Winter betreibt die Gemeinde einen Sessel- und einen Schlepplift, die übrigen zehn Schlepplifte und Pisten werden privat betrieben. Im Sommer ist Benecko ein beliebtes Ziel zum Erholen für junge Familien und Senioren.

Důležité kontakty / Wichtige Kontakte / Important contacts / Ważne kontakty

Obecní úřad Benecko: tel.: +420 481 582 625
e-mail: podatelna@obecbenecko.cz; www.obecbenecko.cz

svazek obcí
Jilemnicko

Vydalo: Jilemnicko - svazek obcí 2017, neprodejné
Tisk: Geoprint s. r. o., Liberec
Foto: Přemysl Novák a archiv obcí

Benecko

BENECKO

0 250 m 500 m 750 m 1 km
 Kartografické zpracování: © Kartografie HP s.r.o., Jičín, www.kartografiehp.cz

	hranice obce, katastru		lanovka, lyžařský vlek
	hranice KRNAP		muzeum, vyhlídka
	obecní úřad, pošta		turistické značené trasy
	kostel, kaple, pomník, kříž		rozcestníky turist. tras
	škola, mateřská školka		cyklotrasy s číslem trasy
	nákupní středisko, parkoviště		cyklotrasy KRNAP
	zastávka bus, skální útvar		lyžařské běžecké trasy
	informační středisko, hotel		lyžařské běžecké závodní
	stravování, ubytování		sjezdovka těžká, střední, lehká